

לרצות ילד?

האיווי למשפחה וקליניקה של שארות

כבר ב- 1938 מציג ז'אק לאקאן את המשפחה האנושית כמוסד¹. הניסיונות הקדחתניים לצמצמה לעובדה ביולוגית, מקורם בעיקרון אבוד שמטרתו להגן על הסדר הטבעי של הממשי, בפרט בסוגיות של רבייה ומיניות. האשליה של מה שנקרא משפחה טבעית התנפצה לרסיסים מאז שהמדע הותיר חותמו על הטבע והממשי חמק, בעוררם אי סדר גדול במבנים המסורתיים של ההתנסות האנושית. ב- 2012, על רקע מבואות סתומים הולכים וגדלים אלו, קרא ז'.א. מילר לעדכן את הפרקטיקה האנליטית שלנו².

התערבויות הטכנולוגיה על החי יצרו איפה "מספר מפתיע, גדל והולך של הפרעות בשדות ההולדה, המגדר והשארות"³ המעמידים אותנו "בפני פרגמנטציה של הסובסטאנס הביוגנטית של ההורות"⁴. לרצות ילד, גובל בתביעה להשיג מהשוק מוצר זמין בזכות המדע. דיאגנוזות של טרום השרשה, פותחות את הדלת לחוסר שיווי משקל דמוגרפי חסר תקדים ביחס לבחירת המין או אפילו לפיתויים הגרועים ביותר של שיפור הגזע. המסחר בהתעברות דורש הסדרה. המגוון התרבותי הגדול של מבנים של הורות, כפי שזוהה על ידי אנתרופולוגים, מוחלף במגוון "חוקים הקובעים את עובדות הטבע המתאימות לאפיין את יחסי ההורות"⁵. כפסיכואנליטיקאים איננו יכולים להתכחש לממשי זה מחוץ לטבע מאחר ש "הסירוב לקבל עובדה זו בסמלי, יחזיר אותה אלינו בממשי בצורה הרבה יותר מאיימת"⁶.

עבור פרויד האיווי לילד מגיע אל האישה כפיצוי פאלי למה שלא יכלה להשיג מאביה. השקילות הסמלית ילד-פאלוס מציבה אם כך את הצאצא כתחליף לאובייקט האבוד של האיווי. זהו המקרה הנגיש יותר להתערבויותינו, ציין ד"ר לאקאן בהערה שלו⁷, כאשר הילד אינו בא למלא עד גדותיו את אורח החסר אשר בה מאופיין איווי ההורה. אולם המחטף של הולדה באמצעות הטכנולוגיה, חושף יותר ויותר את אשר הטבע כיסה בצנעה, "הראייה

¹ Lacan J., « Les Complexes familiaux », *Autres écrits*, Paris, Seuil, 2001, p. 24.

² Miller J.-A., « Le réel au XXIe siècle, présentation du thème du IXe Congrès de l'AMP », *La Cause du désir*, 82, 2012, p. 90.

³³ Ansermet F, *Prédire l'enfant*, Paris, PUF, 2019, p. 10.

⁴ Palomera V., « Comment le droit reconfigure les paternités », *Mental*, 18, 2006, p. 125.

⁵ Palomera V., *Op. cit.*, p. 126.

⁶ Miller J.-A., *Audition de M. Jacques-Alain Miller au Sénat concernant l'ouverture du mariage aux couples de personnes du même sexe*, présidée par Jean-Pierre Sueur, 12 mars 2013. Disponible sur senat.fr

⁷ Lacan J., « Note sur l'enfant », *Autres écrits*, Paris, Seuil, 2001, p.373.

בעברית, לאקאן ז'. "הערה על הילד", פרוייקט דור a, כתב עת לפסיכואנליזה, עמ' 75-76.

השקרית של הקשר הטבעי ושל האוניברסאליות של האיווי לילד⁸. מה שמגלה הפסיכואנליזה הלאקאניאנית הוא שהאיווי בא להלביש רצון פרטיקולארי להתענג, כאן מהילד. אפילו אם, בשם אל-אב (un dieu-père), השיחים הישנים ממשיכים לטעון שאין לגעת ברבייה, במיניות או במשפחה, ניסיונות אלו לרסן באופן זה את ההתענגות לא יעמדו בהצרנה מחדש של האיווי שנוצר בבריתות חסרות תקדים. אף על פי כן, גם אם הפסיכואנליזה איננה יכולה להיות מכשיר של שמרנות חברתית [...], אין היא יכולה לחתום על כל הסטיות של האיווי⁹. הפסיכואנליטיקאי תומך בהכרח של איווי מגולם, המתגלה בטיפולים פרטיקולאריים של הורות - מונח מתאים יותר לתקופתנו מאשר זה של אמהות - הנקשר לתצורה (formation) אנושית הפועלת כבלם על ההתענגות¹⁰. תצורה זו מתגלמת היום במושג המשפחה יותר מאשר בזו של אל-אב. זהו שייר משפחה, הצטמקות של כל צורות המשפחות שהומצאו במהלך מאות שנים, ה"מבליטה את מה שלא ניתן לצמצום במסירה [...] הכורך את הזיקה לאיווי שאינו אנונימי"¹¹. כבר לפני כמעט מאה שנים, ציין לאקאן שמשפחה גרעינית זו אינה תלויה בצורות של הורות, אלא בברית¹². יהיה עלינו לחקור צורות חדשות של בריתות על מנת לזהות בהן את הבלתי אפשרי אשר בכל מקרה ומקרה מהווה את הבסיס הסימפטומטי. נצטרך לחקור גם, את הדרך אשר בה שמות האב והאם, בימים אלו, מעוצבים מחדש בעולם של החוזה שאינו יודע גבול¹³. "לנוכח שינויים מהירים אלו בשימוש בשמות, הפסיכואנליזה והשיח שלה על האב והאם נקראים למגוון תפקידים"¹⁴, מציין בתורו אריק לוראן. ההורות אחוזה לפיכך ביחסיות מסחררת מאחר שהיא מוגדרת כמערכת משפטית מופרדת מכל מסורת היסטורית. פנייה הולכת וגוברת זו להכרה על ידי החוק, שם, היכן שהכרה סמלית חסרה, מובילה אותנו לעולם של נורמות מופרדות מאופרטור של איווי מגולם. כתוצאה מכך, מה שישאיר אותנו בקדמת הבמה הם השימושים בשמות של הורות, ספציפיים לכל אחד, על מנת להיבנות כהוויות מיניות. הניאולוגיזם של הוריות מעיד על מוטציה זו, "מסמן ייחודי הבא להחליף אב ואם, שייך לעידן של אחדים מופרדים ומפוזרים"¹⁵.

⁸ Laurent D., « Le désir d'enfant à l'heure de la science : incidences cliniques », *Letterina*, Bulletin de l'ACF Normandie, 63, 06/2014, p. 28.

⁹ Laurent D., *Op. cit.*

¹⁰ Lacan J., « Allocution sur les psychoses de l'enfant », *Autres écrits*, Paris, Seuil, 2001, p. 364.

¹¹ Lacan J., « Note sur l'enfant », *op.cit.*

¹² Laurent E., « Le Nom-du-Père entre réalisme et nominalisme », *La Cause freudienne*, 60, Paris, Navarin éditeur, 2005, p. 138.

¹³ Miller J.-A. & Milner J.-C., *Voulez-vous être évalué ?*, Paris, Grasset, 2004.

¹⁴ Laurent E., *Op. cit.*, p. 132.

¹⁵ Brousse M.-H., « Un néologisme d'actualité : la parentalité », *La Cause freudienne*, 60, Paris, Navarin éditeur, 2005, p. 123.

שיהיה לך ילד, מציע להורה "את האובייקט עצמו של קיומו, המופיע בממשי"¹⁶ הקורא לשמר שיחה פתוחה קבועה על מנת להבטיח את ריבוי האופרטורים היכולים לגלם איווי המרסן את ההתענגות.

סימן השאלה בכותרת שלנו חוקר את הרצון שעל הפרק בהולדה. הדגש על איווי למשפחה מצביע על כך שלעולם איננו עושים ילד לגמרי לבדנו, שהגעתו בהכרח נרשמת בפרקטיקה של ללשון, היכן שהוא נופל. החל מטבילה זו בשפה, ההוויה מבעד לדיבור תחקור באופן רטרואקטיבי את המקום ממנו הוא הגיע לשכון בשארות.

בין אם מקורה בתרומת ביצית, שימור והקפאה של תאי מין, זיגוטות או עוברים מוקפאים, אולי לפני שינוי מין, פונדקאות, תרומת רחם, ברירת עוברים, או פשוט מקיום יחסי מין, ההוויה החיה הנובעת מכך, תישא לעד את חותמו של סימן שראה את הולדתה כגוף מדבר, חידת הגעתה לעולם, המסתורין של אחדות המילה והגוף¹⁷, "פגם בממשי ששום הנדסה ביוטכנולוגית לא תוכל למלא"¹⁸. בהבהרת מסתורין זה יעסוק פיפול 10, החל מהדיבור של האנליזנט שלבדו יאפשר לעדכן (*aggiornamento*) את התסביכים המשפחתיים במאה - ה21.

דומיניק הולוט

תרגום ענת פריד עם שרון זילי-כהן

קריאה נוספת נחמה גסר

¹⁶ Lacan J., « Note sur l'enfant », *op.cit.*

¹⁷ Miller J.-A., « L'inconscient et le corps parlant », *La Cause du désir*, 8;8, 10/2014, p. 109.

בעברית, מילר ז.א. "הלא מודע והגוף המדבר", "בתוך גוף, בתוך", בהוצאת ג'יאפ-נלס, עמ' 6.

¹⁸ Miller J.-A., « L'avenir de Mycoplasma laboratorium », *La Lettre Mensuelle*, 04/2008, n°267, p. 11-15.